

Зулуев Бекмырза Бекболотовичтин "XIX кылымдын экинчи жарымындагы жана XX кылымдын башындагы билим берүү тармагынын тарыхый өнүгүшү" (Фергана өрөөнүнүн мисалында) аталыштагы 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясына расмий оппоненттин

ПИКИРИ

Зулуев Бекмырза Бекболотовичтин "XIX кылымдын экинчи жарымындагы жана XX кылымдын башындагы билим берүү тармагынын тарыхый өнүгүшү" (Фергана өрөөнүнүн мисалында) аталыштагы диссертация – негизинен толук аткарылган илимий эмгек болуп саналат.

1.Изилдөөнүн темасынын актуалдуулугу. Кыргызстандын билим берүү аймагында компетенттүү мамиленин негизинде өсүп өнүгүү тенденциясы зор мааниге ээ болууда. Азыркы компетенттүү мамиленин негизинде окутуу багытында билим берүү системасы социалдык, өндүрүштүк жана рыноктук кайра түзүүлөрдүн контекстинде өнүгүп жатат. Билим берүү чөйрөсүндө улам барган сайын бир топ маанилүү талаптар коюлуп, динамикалуу түрдө өзгөрүнү шарттап турган мезгилде Зулуев Бекмырза Бекболотовичтин "XIX кылымдын экинчи жарымындагы жана XX кылымдын башындагы билим берүү тармагынын тарыхый өнүгүшү" (Фергана өрөөнүнүн мисалында) аталышындагы аткарылган диссертациясы чон мааниге ээ жана болочоктун "интеллектуалдык капиталын" өстүрүүдө олуттуу салымын кошуп жаткан заманбап жана актуалдуу изилдөө.

2.Иштин диссертациялык изилдөөлөргө коюлуучу талаптарга жооп бере турган жаңылыгы. Фергана өрөөнүндөгү XIX кылымдын экинчи жарымындагы жана XX кылымдын башындагы билим берүү мекемелеринин коомдогу ролу анализденүү жана синтезделүү менен дүйнөлүк

педагогиканын методологиясына ылайык өркүндөтүлүшү жана аталган аймактагы жана аталган мезгил аралыгындагы медреселердин, орус-тузем мектептеринин билим берүү өзгөчөлүктөрү талдоого алынышы, алгачкы жолу педагогикалык аспектиден системалаштырылышы биринчи жолу изилденип жатканы иштин жаңылыгы катары эсептелет.

3. Диссертацияда берилген ар бир илимий натыйжанын (жобонун) жана тыянак, корутундунун негизделүү жана тастыкталуу даражасы.

1. Кыргыз педагогикасында теманын буга чейинки изилденишинин тарыхый эволюциясы бир нече этаптарда көрсөтүлгөн, ошону менен бирге жаңы табылган архивдик документтер, илимий булактар менен педагогиканын заманбап парадигмаларынын багыты эске алып толукталган (I баптын 1.1., 1.2.-параграфтары).

2. XIX кылымдын экинчи жарымындагы жана XX кылымдын башындагы Фергана өрөөнүнүн билим берүү тармагынын тарыхый өнүгүшүн педагогикалык аспектиден изилдөөнүн методологиясы жана методдору каралган (II баптын 2.1., 2.2.-параграфтары).

3. XIX кылымдын экинчи жарымында жана XX кылымдын башында Фергана өрөөнүндөгү ислам динин үйрөтүүчү мектеб-медреселердин окуу ишмердүүлүгүн уюштуруу өзгөчөлүктөрү белгиленген (III баптын 3.1., 3.2.-параграфтары).

4. XIX кылымдын экинчи жарымындагы жана XX кылымдын башындагы Фергана өрөөнүндөгү мектеб, медреселердин билим берүү ишмердүүлүктөрүн уюштуруунун традициялуулугу жана новаторлугу изилденген (III баптын 3.3., 3.4., 3.5.-параграфтары).

5. Фергана өрөөнүндө билим берүүдөгү жадид жана орус-тузем мектептеринин пайда болушунун коомдук-тарыхый өбөлгөлөрү жана алардын педагогикалык ишмердүүлүктөрүнүн өзгөчөлүктөрүн мүнөздөлгөн (IV баптын 4.1., 4.2.-параграфтары).

6. XIX кылымдын экинчи жарымындагы жана XX кылымдын башындагы Фергана өрөөнүнүн билим берүү уюмдарынын салыштырма педагогикалык анализи берилген(IVбаптын 4.3.-параграфы).

4.Диссертацияда сунушталган ар бир илимий натыйжанын (жобонун), корутунду-тыянактардын жаңылык даражасы.

Диссертацияда коргоого коюлуучу 4 жоболор белгиленген, алардын баары жаңы жоболор катары каралышы шарт,алар:

- XIX кылымдын экинчи жарымындагы жана XX кылымдын башындагы Фергана өрөөнүндөгү билим берүү уюмдарынын тарыхый өнүгүшүн изилдөө заманбап методологиялык-теориялык, педагогикалык, тарыхый, архивдик, биографиялык материалдарды ааламдашуу шарттарына, азыркы илимдердин интеграцияланышына, педагогиканын тарыхын саясатташтырбоо парадигмаларына ылайык иштеп чыгуунун зарылдыгын талап кылат. Аталган аймактагы жана мезгилдеги билим берүү ишине байланыштуу тарыхый документтер, сүрөттөр, европалык жана орусиялык саякатчылардын жол баяндары, күндөлүктөрү, медреселерде билим алган жазгыч акындардын чыгармалары тема боюнча ар тараптуу изилдөө жүргүзүүгө, жыйынтыктуу ой айтууга мүмкүнчүлүк берет.

- XIX кылымдын экинчи жарымындагы XX кылымдын башындагы ислам динин үйрөтүүчү медреселер X-XII кылымдардагы Орто Азия ренессансынын түздөн-түз уландысы болгон жана ошол мезгилдин коомдук-тарыхый абалы менен байланышып турган. Фергана өрөөнүндө Кокон хандыгы бийлик кылып турган учурдагы диний билим берүү уюмдары ошол мамлекеттин саясатына ылайык хандыктын саясий-маданий турмушунда чоң ролду ойноп келген.

- Фергана өрөөнүндөгү медреселери X-XII кылымдардагы Орто Азия ренессансынын түздөн-түз уландысы болгон жана сегиз кылым бою калыптанган окутуунун мазмунун, формаларын, каражаттарын жана методдорун, энциклопедист-окумуштуулардын педагогикалык

эмгектерин традициялуу билим берүүнүн салттуу өзгөчөлүктөрү катары пайдаланган, ошол эле кезде саясий-коомдук байланыштардан улам ислам окуу жайлары билим берүү тармагына новатордук ачылыштарды киргизип, мезгилдин коомдук-тарыхый абалы менен байланышып турган.

- Ислам дини боюнча билим берүүчү окуу жайларынын жаңид мектептерине өтүшү, аймакта орус-тузем мектептеринин ачылышы коомдук прогресстин талабы жана билим берүү тармагынын эволюциясы катары эсептелет.

5. Алынган жыйынтыктардын ички биримдигинин берилиши.

Изилдөө ишинде алынган тыянактар, жыйынтык-натыйжалар негизги максатка багытталып, алар ички биримдикке ээ.

6. Иликтөөдө актуалдуу маселелерди чечүүдө диссертант тарабынан алынган натыйжалардын багыты, теориялык жана практикалык баалуулугу.

Иликтөөдө актуалдуу маселелер ар тараптан изилденгендиги маалым. Изилдөөдөн келип чыккан тыянактарды жана сунуштарды педагогикалык багыттагы жогорку жана орто окуу жайларындагы «Педагогиканын тарыхы», «Педагогиканын жана билим берүүнүн философиясы», «Педагогикалык теориялар, системалар жана технологиялар» дисциплиналары боюнча окуу программаларынын, окуу китептеринин, илимий-методикалык эмгектердин мазмунун өркүндөтүүдө, студенттер курстук, дипломдук иштеринде, магистрлер жана аспиранттар диссертациялык изилдөөлөрүндө пайдаланышы мүмкүн.

7. Диссертациянын негизги жоболорунун, жыйынтыктарынын, тыянактарынын жана натыйжаларынын жетиштүү деңгээлде жарыяланышы.

Диссертациялык изилдөөнүн негизги жыйынтыктары боюнча диссертант тарабынан КР ЖАКынын реестрине кирген илимий басылмаларда 19 макала, анын ичинен РИНЦ системасы аркылуу

индекстелүүчү илимий басылмаларда 8 макала, андан тышкары 2 монография, 2 оку колдонмо, 1 методикалык колдонмо жарыяланган.

8. Авторефераттын диссертацияга дал келиши. Авторефератта диссертациянын негизги мазмуну кыскача чагылдырылган. Автореферат диссертацияга шайкеш келет.

9. Жогоруда аталган изилдөөнүн манилүү ачылыштары менен бирге, төмөнкү мүчүлүштүктөрдү айтуу зарылчыгы келип чыгууда:

1. Изденичүү билим берүүдөгү тарыхый көйгөйлү маселелерди толук чагылдыруу аракетинде болгон, бирок кыргыз цивилизациясынын тырыхын изилдөөгө өзү кошкон кээ бир салымдарын моделдештирип, системалаштырып болочок муунду окутууга ылайыкташтырып берсе болмок.
2. Шартуу белгилелер, түшүнүктөрдү жана кыска терминдерди биринчи главанын 4 беттиндеги кыскача берилиши дагы толуктоону талаптайт жана глоссарий сыяктуу атайын ишмелме катары иштелип же тиркемеде башка формада сунушталса болмок.
3. XIX кылымдын экинчи жарымындагы жана XX кылымдын башындагы Фергана өрөөнүнүн билим берүү уюмдарынын салыштырма педагогикалык анализи (окутуу технологиялар боюнча) кенири берилиши зарыл.
4. Изилдөө иштин адабияты КРнын ЖАКтын талабына жараша айрымдары кайра иштелип, тактык менен түзүлүшү керек(24,91,391,508 ж.б.).

10. Диссертациянын Кыргыз Республикасынын Жогорку аттестациялык комиссиянын окумуштуулук даражаларды ыйгаруу боюнча жобосуна дал келиши.

Диссертациялык иштин темасынын актуалдуулугун, педагогика илими үчүн зарылдыгын, алынган тыянак-натыйжаларынын далилдүүлүгүн, илимий жаңылыгын жана теориялык, практикалык жактан баалуулугун эсепке алуу менен, КРнын "Окумуштуулук даражаларды берүүнүн тартиби жөнүндө

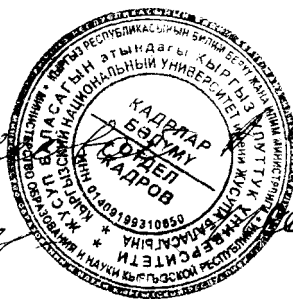
жобонун"10 п. талаптарына жооп бере тургандыгын белгилемекчибиз. Ал эми "XIX кылымдын экинчи жарымындагы жана XX кылымдын башындагы билим берүү тармагынын тарыхый өнүгүшү" (Фергана өрөөнүнүн мисалында) аталышындагы диссертациянын автору Зулуев Бекмырза Бекболотович 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын алууга татыктуу деп эсептейбиз.

Расмий оппонент,
педагогика илиминин доктору,
профессор

А.С. Раимкулова

12.01.2019

Фергана өрөөнүнүн тарыхый өнүгүшү
Нар. Омочид *Раимкулова А.С.* *Мам.* *Раимкулова А.*

Отзоб
Уч.
поступил в комиссию
секретарь *Раимкулова* 15.01.19

Педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн 13.00.01 – жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча боюнча Зулуев Бекмурза Бекболотовичтин “XIX кылымдын II жарымындагы жана XX кылымдын башындагы билим берүү тармагынын тарыхый өнүгүшү (Фергана өрөөнүнүн мисалында)” аттуу темадагы диссертациясын эксперттик баалоонун

чен-өлчөмдөрү

Катар №	Баалоонун негизги чен-өлчөмдөрү	Баллдардын саны
I	Актуалдуулуктун чен-өлчөмдөрү	
1.	Изилдөө проблемаларынын иликтенгендиги	5
2.	Тандалып алынган теманын актуалдуулугунун негизделиши	5
3.	Иштелмелерге жасалган мамиленин артыкчылыктары	4
4.	Автордук жумушчу божомолдун логикалуулугу	4
5.	Максаттын жана милдеттин баяндалышы жана өз ара байланышы	5
	Баллдардын суммасы	23
	Орточо балл	4,6
II	Жаңылыктардын чен-өлчөмдөрү	
1.	Изилдөөнүн принциптуу жаңылыгы	5
2.	Илимий-усулдук мамиленин жаңы экендиги	4
3.	Көтөрүлгөн негизги жоромолду типтештирүү	4
	Баллдардын суммасы	13
	Орточо балл	4,3
III	Сапаттын жана деңгээлдин чен-өлчөмдөрү	
1.	Изилдөөнүн уюштурулушу жана методологиясы	5
2.	Илимий теориялык ресурстары	5
3.	Изилдөөнүн илимий колдонуучулук ресурстары	5
4.	Материалдарды иштеп чыгуунун негиздүүлүгү	4
5.	Теориялык натыйжа (фундаменталдуулугу)	5
6.	Натыйжалардын практикадагы зарылдыгы	5
7.	Максаттын жана милдеттин ишке ашырылыш деңгээли	5
	Баллдардын суммасы	34
	Орточо балл	4,8
IV	Апробациялангандыктын чен-өлчөмдөрү	
1.	Публикациянын толуктугу, деңгээли жана географиясы	5
2.	Ачык апробациялоонун толуктугу жана географиясы	5
3.	Белгиленген муктаждыкты канааттандыруу деңгээли	4
4.	Изилдөөгө жеке салым	5
	Баллдардын суммасы	19
	Орточо балл	4,7
V	Жол-жоболоштуруу сапатынын чен-өлчөмдөрү	
1.	Диссертацияны жол-жоболоштуруунун сапаты	5
2.	Авторефератты жол-жоболоштуруунун сапаты	5
	Баллдардын суммасы	10
	Орточо балл	5
VI	Диссертацияны «өткөрүүнүн» чен-өлчөмдөрү	
1.	Коргоо алдындагы жол-жоболордун шайкештиги	5
2.	Коргоо жол-жоболорунун шайкештиги	5
	Баллдардын суммасы	10
	Орточо балл	10,9
	Баллдардын жалпы суммасы	4,7
	Орточо балл	

Расмий оппонент: п.и.д., профессор Раимкулова А.С.

А.С. Раимкулованын колун тастыктаймын

Кадрлар бөлүмүнүн башчысы: